

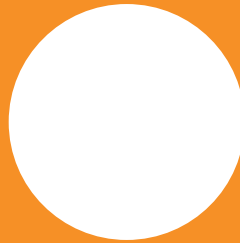
STÖRRE - BÄTTRE?

EN STUDIE AV MÖJLIGA NÄRINGSLIVSEFFEKTER
VID KOMMUNSAMMANLÄGGNINGAR

STÖRRE - BÄTTRE?

EN STUDIE AV MÖJLIGA NÄRINGS LIVSEFFEKTER
VID KOMMUNSAMMANLÄGGNINGAR

DEN HÄR BROSCHYREN ÄR EN SAMMANFATTNING AV SWECOS
STUDIE DÄR VI LYFTER DE VIKTIGASTE DELARNA OCH SLUTSATSERNA.
VILL DU LÄSA RAPPORTEN I SIN HELHET SÅ FINNS DEN FÖR
NEDLADDNING PÅ WWW.HANDELSKAMMARENVARMLAND.SE

FÖRORD

MED AVSTAMP I EN RAD UNDERSÖKNINGAR, samtal och möten har Handelskammarens medlemmar lyft fram tre frågor som är särskilt viktiga för att kunna verka och växa i Värmland. Förutom att infrastrukturen behöver underhållas och byggas ut och kompetensförsörjningen tryggas, behöver också de värmländska kommunerna på sikt bli större.

DEN IDAG ALLTMER AKTUELLA diskussionen om kommunsammanläggningar i Sverige har många dimensioner. Kommunstorleken och kommungränsernas betydelse för samhällsutvecklingen har främst diskuterats utifrån från två olika perspektiv. Dels utifrån vilka skalfördelar i kommunstrukturen som behövs för att säkra kommunernas välfärdsåtaganden och dels utifrån infallsvinkeln om huruvida kommunernas storlek och ansvar sätter närdemokratin och medborgarnas rätt till inflytande över den lokala närmiljön i centrum.

I DENNA STUDIE, utförd av Sweco Strategy under hösten 2015, låter vi istället näringslivets behov och förutsättningar vara utgångspunkten. Något som vi tycker har saknats i debatten så här långt. Även om vi i Sverige ligger väl framme när det gäller insikten om vikten av ett gott samarbete mellan kommunerna och företagen, så har kopplingen mellan kommunstorlek och näringslivets utvecklingsbehov inte rönt samma intresse som i våra tre grannländer. Vår förhoppning är att denna rapport kan ändra på det och att studien blir ett betydande inspel till det så avgörande samtalet om vår framtida tillväxt.

Ulrika Obstfelder Peterson, ordförande Handelskammaren Värmland
Frida Johansson, vd Handelskammaren Värmland

MED FÖRETAGENS ÖGON

VAD SKULLE DET INNEBÄRA för det värmländska näringslivet om en reform som ger större kommuner genomfördes? Vilka för- och nackdelar skulle finnas, ur företagets perspektiv?

UNDER HÖSTEN 2015 har Sweco haft uppdraget att samla in och gå igenom forskningsrapporter, utredningar, analyser och erfarenheter kopplade till kommunsammanläggningar i Sverige och i de nordiska grannländerna. Vidare att intervjua 15 värmländska företagare samt 12 politiker och tjänsteman med ansvar för näringslivsfrågorna i sin kommun. Huvudprincipen för urvalet var att få en så bred representation som möjligt avseende storlek (kommun och företag), lokalisering (kommun och företag) samt verksamhetsinriktning/bransch (företag).

HELA STUDIEN RIKTAR SÖKARLJUSET mot ett kompletterande sätt att se på och utvärdera de krav som samhällsutvecklingen ställer på den svenska kommunstrukturen, nämligen näringslivets behov och förutsättningar.

VAD HAR LETT FRAM TILL RESULTATET?

- Intervjuer med värmländska företagare och kommunrepresentanter.
- Insamling och genomgång av befintlig forskning och tidigare utredningar.

NÅGRA VÄRMLÄNSKA UTMANINGAR

I VÄRMLANDS LÄN bor drygt 274 000 personer och här finns 16 kommuner. Två tredjedelar av de värmländska kommunerna minskar just nu i befolkning, vilket är problematiskt för den framtida utvecklingen. En obalans i befolkningsstrukturen innebär också stora utmaningar, både när det gäller kompetensförsörjningen och kommunernas möjligheter att säkerställa fortsatt goda levnadsvillkor och bra förutsättningar för näringslivet. Detsamma gäller tillgången på välutbildad arbetskraft, där de inomregionala obalanserna är stora i Värmland.

LÄNET BESTÅR AV förhållandevis många lokala arbetsmarknader, där de långa geografiska avstånden är svåra att överbrygga. Stundande pensionsavgångar förväntas drabba vår region i större utsträckning än övriga landet, vilket innebär utmaningar i att klara kompetensförsörjningen, säkra skattekraften och tillgodose det lokala näringslivets behov av arbetskraft och marknadsunderlag.

KOMMUNEN – EN VIKTIG SPELARE OCH SAMARBETSPARTNER

EN POSITIV OCH HÅLLBAR VÄLFÄRDSUTVECKLING är beroende av goda möjligheter för företag och människor att få utvecklas utifrån sina lokala och regionala förutsättningar. Här spelar den lokala nivåns företrädare en avgörande roll. Inte minst kommunerna. Tre olika kommunala roller i förhållande till näringslivet är särskilt viktiga:

FÖRVALTNINGSROLLEN

Den service i form av beslut och åtgärder som berör de enskilda företagen, till exempel markplanering och bygglov.

PRODUCENTROLLEN

När kommunen är mer proaktiv i sitt förhållande till företagen och på olika sätt försöker förbättra tillväxtmöjligheterna, till exempel genom byggande och uthyrning av lokaler eller insatser för etablering.

ENTREPRENÖRSROLLEN

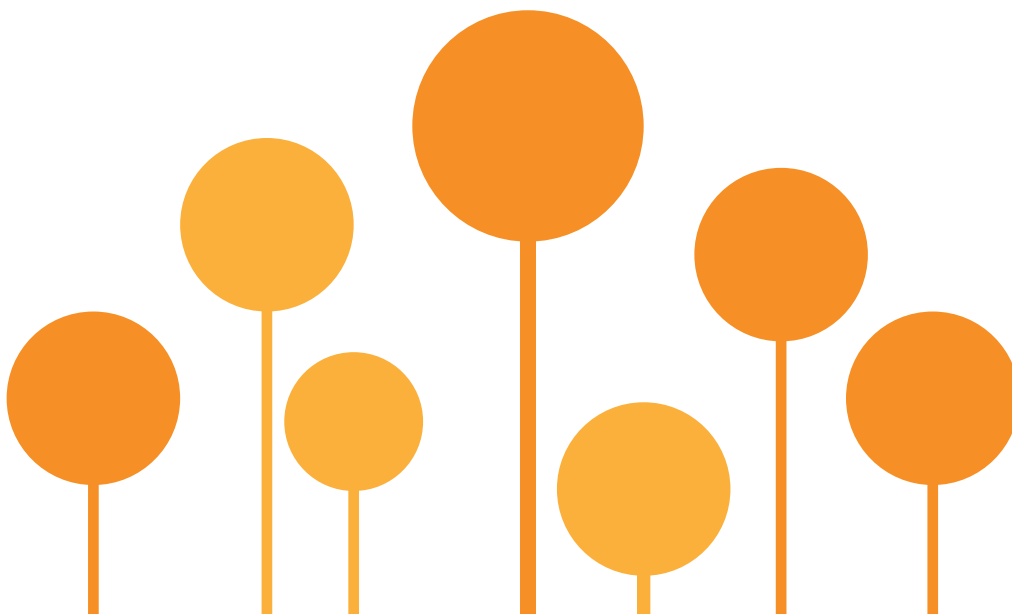

När kommunen arbetar långsiktigt och strategiskt med olika övergripande näringslivsfrågor såsom infrastruktursatsningar och utbildning av arbetskraft.

■ Något förenklat kan sägas att kommunen i rollen som förvaltare tar på sig en myndighetsroll som är lagstadgad och obligatorisk medan man som producent och entreprenör mestadels arbetar med frivilliga näringslivsutvecklande insatser.

EN VÄL FUNGERANDE KOMMUNAL NÄRINGSLIVSPOLITIK kännetecknas av att kommunen är aktiv och framtidsinriktad i rollen som producent och entreprenör när det gäller att:

- aktivt utveckla en tydlig näringspolitisk strategi och genom denna koordinera insatser från olika näringslivsorganisationer, finansieringskällor etc. som gör att kommunens företag får bästa möjliga stöd och rådgivning.
- aktivt följa utvecklingen inom näringslivet och inte tveka när det kommer till att ta nödvändiga näringspolitiska beslut och initiativ.
- känna till och utnyttja regionala, nationella och internationella finansieringsmöjligheter som är riktade mot företag.
- framgångsrikt positionera kommunen som en möjlig etableringsort för företag och myndigheter.

BEHÖVER VI VERKLIGEN BLI STÖRRE?

EN CENTRAL FRÅGESTÄLLNING i studien har varit att fastställa både företagens och kommunernas syn på kommunstorlekens betydelse för att kunna skapa bästa möjliga förutsättningar för det lokala näringslivet. Företagen och kommunerna är överens om att det finns vinster att hämta, främst på lång sikt.

HOS FÖRETAGEN RÅDER EN SAMSTÄMMIG UPPFATTNING om att det finns vinster med större värmandskommuner inom den mer långsiktigt och strategiskt inriktade delen av den kommunala näringspolitiken. Effekterna på kort sikt, i den mer vardagliga servicen, tror flera respondenter skulle utebli och i vissa fall till och med bli sämre på grund av att avståndet mellan företag och kommunförvaltning riskerar att öka.

KOMMUNERNAS ÅSIKTER GÅR ISÅR i större utsträckning än företagens. En viktig aspekt som lyfts är att kommunstorleken spelar olika stor roll beroende på vilka delar av den kommunala verksamheten som diskuteras. Däremot är enigheten förhållandevis stor när det gäller uppfattningen att större och mer resursstarka kommuner är en fördel i arbetet med att utveckla en långsiktig och strategisk näringslivspolitik.

RÖSTER FRÅN INTERVJUerna

SÅ SÄGER FÖRETAGEN

**"DET MÅSTE VARA
BÄTTRE ATT KOMMUNEN FÅR
MER MUSKLER NÄR MAN DRIVER
EKONOMISKA FRÅGOR, T EX OM
INFRASTRUKTUR, OCH NÄR MAN
SKA MARKNADSFÖRA SIG SOM
EN MER AKTIV REGION."**

"Jag tror att större kommuner skulle
innebära frigjorda resurser som kan främja
näringslivet. T ex att större kommuner har
mer resurser eller gör andra prioriteringar."

"Men den absoluta största vinsten
vore, tror jag, att genom att bilda
färre kommuner kan man effektivisera
verksamheterna och skapa mer resurser
till skola, äldreomsorg, näringsliv, allt som
kommunen gör, vilket skulle göra Värmland
till en mer attraktiv plats att leva på."

"Svårt att ge ett entydigt svar på detta. När
det gäller den mer konkreta vardagsnära
företagsservicen är det svårt att peka
på något som på ett konkret sätt skulle
bli väsentligt bättre. Däremot så skulle
kommunens mer strategiska och långsiktiga
näringspolitiska insatser sannolikt gynnas."

"Motargumenten måste också lyftas fram
i ljuset, t ex små kommuner kan i vissa
fall agera snabbare och smidigare när det
gäller bygglov och liknande kommunal
basservice till företagen."

**"STÖRRE KOMMUNER
HAR ETT BÄTTRE SKATTE-
UNDERLAG OCH BÖR DÄRFÖR
KUNNA ERBJUDA KOMMUN-
INVÅNARNA BÄTTRE SERVICE,
NÅGOT SOM UNDERLÄTTAR
ARBETSKRAFTS-
REKRYTERINGEN."**

RÖSTER FRÅN INTERVJUERNA

SÅ SÄGER KOMMUNERNA

.....

"Landsbygden får allt mindre befolkning. Det går att klara sig ändå men jag tror att kompetensförsörjningsfrågan kommer att avgöra. Det kan även vara en kvalitetsaspekt – i små kommuner kan det vara ganska få ärenden (miljö, bygg etc) på ett år och det påverkar kompetensen."

.....

"Jag ser stora problem och hinder som troligen gör att en sammanslagning blir konfliktfylld, så att de negativa resultaten skulle bli klart större än de positiva"

.....

"Diskussionen i utvecklingsfrågor, inte minst den politiska, tror jag skulle bli lättare om kommungränserna vore färre."

"NÄRHETEN I DEN
LILLA KOMMUNEN ÄR BRA
FÖR FÖRETAGSKLIMATET,
PÅ SAMMA SÄTT SOM DET
ÄR VIKTIGT FÖR
MEDBORGARNA"

"VI KANSKE KAN FÅ
MINSKADE ADMINISTRATIVA
KOSTNADER, DÅ KUNDE VI
KANSKE LÄGGA MER RESURSER
PÅ RIKTADE INSATSER POSITIVA
FÖR NÄRINGSLIVET."

.....

"En större kommun eller kommunsamverkan gör det intressantare att flytta till Värmland i konkurrens med storstadsregioner. Där tror jag att samlade resurser kan ge oss en konkurrensfördel."

.....

"Kan strategiska utvecklingsfrågor göras bättre vid kommunsammanslagning? Kanske på mycket lång sikt."

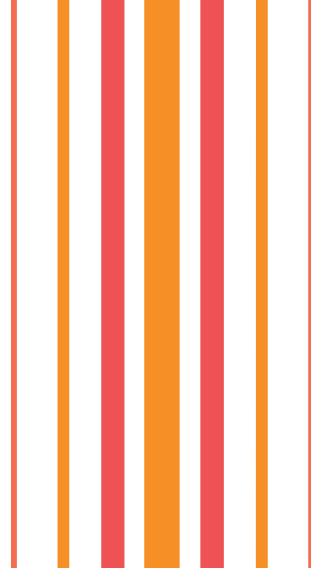
.....

"En liten kommun som kan hålla bra kompetens har en styrka, men små kommuner med bristande resurser skulle sannolikt tjäna på kommunsammanslagning. Servicen kanske skulle hamna längre bort om större kommun vilket är en nackdel, men å andra sidan kan servicen vara bräckligare/mer sårbar i mindre kommuner."

SÅ SÄGER FORSKNINGEN

ÄVEN INOM FORSKNINGEN dominerar uppfattningen om att större kommuner förbättrar förutsättningarna för en mer genomtänkt och resursstark kommunal näringspolitik. Främst på lite längre sikt. Men även i det kortare perspektivet bekräftar forskningen att kommunförstoringar leder till besparingar inom centraladministrationen och inom områden som skola och väghållning.

NÅGRA OLIKA KONKRETA fall visar dessutom att de resurser som frigjorts genom kommunförstoringar använts till att stärka kommunernas näringslivspolitiska och arbetsmarknadsinriktade åtgärder. På lite längre sikt (inom tre till fem år) har detta i sin tur lett till en ökad satsning på att synliggöra kommunen som en bra etableringsort och till insatser inom utbildning och bostadsbyggande som är viktiga för näringslivet. Samtidigt finns det de som hävdar att den typen av näringslivsfrämjande insatser egentligen bör skötas på en mer kraftfull regional nivå och inte primärt av den enskilda kommunen.

ÄVEN INOM FORSKNINGEN DOMINERAR
UPPFATTNINGEN OM ATT STÖRRE KOMMUNER FÖRBÄTTRAR
FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR EN MER GENOMTÄNKT OCH
RESURSSTARK KOMMUNAL NÄRINGSPOLITIK.

ÖVERGRIPANDE SLUTSATSER

MOT BAKGRUND AV DE RESULTAT SOM STUDIEN VISAR SÅ ÄR SWECOS BEDÖMNING ATT DET FINNS EKONOMISKA INCITAMENT FÖR EN UTVECKLING MOT STÖRRE KOMMUNER I VÄRMLAND.

Det skulle sannolikt leda till en reducering av de administrativa kostnaderna, till exempel när det gäller personal- och ekonomiadministration, IT-verksamhet och upphandling.

EN VIKTIG SLUTSATS är dock att de uppnådda vinsterna, sedda ur ett näringslivsperspektiv, i första hand måste analyseras och utvärderas i ett längre tidsperspektiv. Forskning inom området och erfarenheter av tidigare sammanläggningar visar tydligt att effektiviseringsvinsterna i form av resursstarkare och mer målinriktad näringspolitisk aktivitet slår igenom först efter ett par år eller mer.

BRA FÖR NÄRINGSLIVET!

PÅ LÅNG SIKT KAN RESURSFÖRSTÄRKNINGEN
ÖKA UTRYMMET FÖR EN RESURSTARKARE
OCH MER KOMPETENT NÄRINGSPOLITIK GENOM:

- ökad satsning på sociala och infrastrukturella åtaganden
- ökad marknadsföring som förbättrar kommunens synlighet och position
- satsningar på att driva näringslivets intressen i större regionala och nationella sammanhang
- en bredare lokal marknad för offentlig upphandling
- en befolkningsmässig och ekonomisk tyngd som gör kommunen mer attraktiv som etableringsort

HANDELSKAMMARENS EFTERORD

VILKEN FRAMTID VÄNTAR VÄRMLAND?

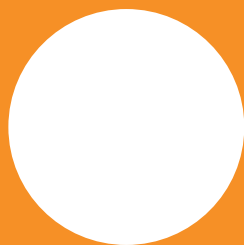
SWECOS STUDIE VISAR att det finns klara långsiktiga fördelar med större värmländska kommuner. Flertalet av de kommunala företrädarna som intervjuats är överens om att större kommuner i Värmland är oundvikligt på sikt. Det betyder att vi redan nu måste diskutera, analysera och förbereda oss.

FÖRETAGEN OCH KOMMUNERNA ÄR VIKTIGA för varandra. I en globaliserad och snabbföränderlig värld är företagens förmåga att tänka långsiktigt och strategiskt en överlevnadsfråga. Och en kommunal partner och medspelare som tänker likadant är en förutsättning.

HANDELSKAMMARENS UPPGIFT har aldrig varit att säga hur en eventuell kommunsammanläggningar ska organiseras. Det finns det de som är bättre på. Vår uppgift är istället att ge frågan en självklar plats i tillväxtdebatten. Det har vi bland annat gjort genom att ta fram den här studien och genom att bjuda in till samtal, diskussioner och informationsträffar.

ATT DET FINNS KORTSIKTIGA NACKDELAR med större kommuner står också klart i Swecos studie. Men här handlar det om att välja spår. Ska vi fokusera på det som fungerar idag eller rusta för att det även ska fungera i framtiden? Ska vi förekomma eller låta oss förekommas?

VI PÅ HANDELSKAMMAREN tycker att valet är enkelt och vi vill därför uppmana våra värmländska och nationella politiker att verka för att Värmland på sikt får större kommuner. Att kvarstå med dagens 16 kommuner kostar i form av minskad konkurrenskraft. Det har varken Värmland eller de värmländska företagen råd med.

TEL: 054-22 14 80

info@handelskammarenvarmland.se

www.handelskammarenvarmland.se